

WIJNJETERPER SCHAR: VERTALING LOKALE VEGETATIETYPEN NAAR HABITATTYPEN.

Vegetatiekartering habitatrichtlijngebied

In het Wijnjeterper Schar zijn vegetatiekarteringen uitgevoerd van het westelijke deel in 2001/2002 (Buro Bakker 2003) en van het oostelijke deel in 2008 (A&W ecologisch onderzoek, ongepubliceerde gegevens; gebruik makend van lokale typen uit A&W ecologisch onderzoek 1995). Daarnaast zijn in 2009 gegevens verzameld over de vegetatie in een ven in het zuidoostelijke deel van Wijnjeterper Schar-west. Bij de karteringen zijn vochtige heiden (inclusief pioniervegetaties), droge heiden, heischrale graslanden en blauwgraslanden onderverdeeld in verscheidene lokale typen. Hieronder worden de lokale typen behandeld, waarbij wordt ingegaan op de karakterisering in de lokale typologie en op de vertaling naar Natura 2000-habitattypen.

Wijnjeterper Schar-west 2001/2002 (Buro Bakker 2003)

Binnen de vochtige heiden zijn het type van Dophei (H211), het type van Dophei met veenmos (H213), het type van Snavelbies en Moeraswolfsklauw (H214) en het type van Pijpenstrootje (H292) onderscheiden, elk met één of meerdere vormen. Binnen het type van Dophei kunnen de typische vorm (H211a) en de vormen met Veenbies (H211e), Klokjesgentiaan en Blauwe zegge (H211g) en kleine zeggensoorten (H211j) tot het *Ericetum tetralicis* gerekend worden. Hetzelfde geldt voor de vormen met Kussentjesveenmos en Zacht veenmos (H213b) en hoogveensoorten (H213c) binnen het type van Dophei en veenmos. Deze vegetaties vertegenwoordigen goed ontwikkelde vormen van het habitatype H4010 Vochtige heiden. Door Pijpenstrootje gedomineerde vegetaties (H292a typische vorm en H292h vorm met heischrale soorten) betreffen de RG *Molinia caerulea* van de *Oxycocco-Sphagnetum* en zijn beschouwd als kwalitatief matige vormen van habitatype H4010 Vochtige heiden. Voorwaarde daarbij is wel dat de vergraste vegetaties in mozaïek voorkomen met goede, zelfstandige vegetaties van dit habitatype en dat het oppervlak en het oppervlakteaandeel beperkt blijven.

Het type van Snavelbies en Moeraswolfsklauw (H214a) betreft vegetaties met soorten als Bruine en Witte snavelbies, Kleine zonnedaauw en/of Moeraswolfsklauw, die gerekend kunnen worden tot het *Lycopodio-Rhynchosporium*. Deze vegetaties worden beschouwd als goed ontwikkelde vormen van habitatype H7150 Pioniervegetaties met snavelbiezen. Verwacht mag worden dat deze in 2001/2002 gekarteerde pioniervegetaties zich na die tijd verder ontwikkeld hebben in de richting van natte heide. Hoewel nadere gegevens daarover ontbreken, wordt geschat dat van het oppervlak dat in 2001/2002 ingenomen werd door Pioniervegetaties met snavelbiezen, in 2008 25% daar nog steeds toe gerekend kan worden en 75% zich ontwikkeld heeft tot goede vormen van het habitatype H4010 Vochtige heiden. Van de hier onderscheiden kleine zeggenvegetaties kunnen van het type van Zwarte zegge de vormen met Zwarte zegge en Egelboterbloem (M311b) en vorm met Snavelzegge (M11g) tot het *Caricacurrae-Agrostietum caninae* gerekend worden. Deze associatie is als kwalitatief goede vorm van het habitatype H7150 Pioniervegetaties met snavelbiezen

opgevat, mits het in mozaïek voorkomt met zelfstandige vegetaties van dit habitatype.

Binnen de droge heiden zijn typen van Struikhei (H311), van Struikhei en Dophei (H312) en van Kraaihei en Struikhei (H313) onderscheiden, elk met meerdere vormen. Binnen de typen H311 en H312 zijn typische vormen en vormen met heischrale soorten onderscheiden. De typische vormen (H311a), de vormen met Struikhei en Dophei (H312a) en heischrale soorten (H311h, H312h) vertegenwoordigen verschillende subassociaties van het *Genisto anglicae-Callunetum* en kunnen daarmee beschouwd worden als kwalitatief goede vormen van het habitatype H4030 Droge heiden. Ook hier mogen door Pijpenstrootje gedomineerde vegetaties (H292a, H292h) die in mozaïek voorkomen met goede, zelfstandige vegetaties van dit habitatype meegerekend worden als kwalitatief matige vormen.

Binnen de heischrale graslanden zijn de typen van Borstelgras en Tandjesgras (G611), heischraal grasland met *Molinietalia*-soorten (G612) en Gevlekte orchis, Heidekartelblad en Klokjesgentiaan (G613) onderscheiden. De vorm met Liggend walstro (G611c) kan, op grond van de naamgevende soort, tot het *Galio hercyni-Festucetum ovinae* gerekend worden. Dit betreft een kwalitatief goede vorm van het habitatype H6230 Heischrale graslanden. Type 613a behoort tot het *Gentiano pneumonanthes-Nardetum*, vooral vanwege de aanwezigheid – naast andere soorten – van Heidekartelblad. Ook dit type wordt beschouwd als een goede vorm van het habitatype Heischrale graslanden. De vormen met Trekrus (G611g) en *Molinietalia*-soorten (G612a) zijn rompgemeenschappen van het *Nardo-Galion*, waarbij de RG *Viola canina-Danthonia decumbens* waarschijnlijk het beste 'past'. Deze rompgemeenschap wordt beschouwd als matig ontwikkelde vorm van het habitatype Heischrale graslanden.

Binnen het *Junco-Molinion* worden onder meer de typen van Blauwgraslanden (G211), Biezenknoppen en Blauwe zegge (G213), Pijpenstrootje (G214) en overige rompgemeenschappen (G215) onderscheiden. Op grond van het voorkomen van Spaanse ruiter, al dan niet met Blonde zegge en/of Vlozegge, kunnen de vormen van type G211 (G211abcf) tot het *Cirsio dissecti-Molinietum* gerekend worden. Deze associatie vertegenwoordigt kwalitatief goede vormen van het habitatype H6410 Blauwgraslanden. In de typen G213 en G215 ontbreken de kensoorten van het *Cirsio dissecti-Molinietum*. Bij deze schraallandvegetaties (G213abc, G215e) gaat het om de RG *Succisa pratensis-Carex panicea*-[*Junco-Molinion*], die opgevat zijn als kwalitatief matige vormen van het habitatype H6410 Blauwgraslanden. Door Pijpenstrootje gedomineerde blauwgraslandvegetaties (G214a) kunnen gerekend worden tot de RG *Molinia caerulea-Sphagnum palustre*-[*Junco-Molinion*]. Deze vegetaties zijn als matig ontwikkelde vorm van het habitatype H6410 Blauwgraslanden beschouwd, mits ze voorkomen in mozaïek met zelfstandige vegetaties van dit habitatype. Datzelfde geldt voor verzuurde en vergraste schraallandvegetaties, die zijn gekarteerd als type van Zwarte zegge en graslandsoorten, vorm met schraallandsoorten (M312e). Deze vegetaties betreffen de RG *Agrostis canina*-[*Junco-Molinion*].

In het westen van het slenkensysteem is aan een gedeelte van de vegetatie in 2001/2002 geen type toegekend, omdat deze ten tijde van de kartering gemaaid was. Wij hebben ingeschat dat dit gedeelte van de slenk begroeid was met een complex van een kwalitatief matige vorm van het habitatype Heischrale graslanden (grotendeels) en een kwalitatief goede vorm van het habitatype Blauwgraslanden (kleiner deel).

Aanvulling Wijnjeterper Schar-west 2009

In augustus 2009 is een veldbezoek gebracht aan twee vennen in het zuidwestelijke deel van Wijnjeterper Schar-west. Hierbij is het voorkomen van het habitatype Zure vennen vastgesteld in een deel van één van de vennen. Het gaat hierbij om een mozaïek van de Waterveenmos-associatie (10Aa1) en de RG met Knolrus en Veenmos van de Oeverkruid-klasse/Klasse der hoogveenslenken (6-RG4-[6/10]). Beide betreffen zelfstandig kwalificerende vegetaties, waarbij 10Aa1 een goede kwaliteit vertegenwoordigt en 6-RG4-[6/10] een matige kwaliteit. Volgens boswachter van Staatsbosbeheer was het betreffende habitatype in 2004 ook al aanwezig. De rest van dit ven en het andere bezochte ven bestaat uit rompgemeenschappen die alleen in mozaïek met goede, zelfstandige vegetaties kwalificeren, en dat is hier niet aan de orde.

Volgens informatie van boswachter van Staatsbosbeheer (2009) is in een deel van een natte laagte in het zuidoosten van Wijnjeterper Schar-west de associatie van Vlottende bies aanwezig. Deze vegetatie wordt beschouwd als kwalitatief goed ontwikkelde vorm van het habitatype Zwakgebufferde vennen.

Oostelijke deel Wijnjeterper Schar 2008

In 1993 is het oostelijke deel van het Wijnjeterper Schar integraal gekarteerd (A&W ecologisch onderzoek 1995). In 2008 zijn de voor de habitattypen relevante delen opnieuw gekarteerd, met dezelfde lokale typologie als in 1993 is gebruikt. Binnen de vochtige heiden zijn vegetaties met Gewone dophei (P1) en Pijpenstrootje (P2) onderscheiden. De hier voorkomende vegetaties met Gewone dophei verschillen in de mate van voorkomen van 'natte heidesoorten' als Bruine en Witte snavelbies, Veenbies, Klokjesgentiaan, Kleine en Ronde zonnedauw. De vorm met vrij weinig natte heidesoorten (P1b) is opgevat als *Ericetum tetralicis* en daarmee als goede vorm van het habitatype Vochtige heiden. Bij de vorm met frequent natte heidesoorten (P1c) kan het zowel gaan om het *Ericetum tetralicis* als het *Lycopodio-Rhynchosporium*. In het eerste geval kan de vegetatie beschouwd worden als goed ontwikkelde vorm van het habitatype Vochtige heiden en in het tweede geval als goed ontwikkelde vorm van het habitatype H7150 Pioniervegetaties met snavelbiezen. Grofweg kan type P1c voor 50% tot het *Ericetum tetralicis* gerekend worden en voor 50% tot het *Lycopodio-Rhynchosporium*. Type P2a betreft sterk met Pijpenstrootje vergraste vegetaties, die als kwalitatief matige vorm van het habitatype Vochtige heiden meegerekend mogen worden, mits voorkomend in mozaïek met goede, zelfstandige vegetaties van dit habitatype.

De Pijpenstrootjevegetaties van type P2a mogen ook als matige vorm van het habitatype H4030 Droge heiden worden opgevat. Vegetaties met Struikhei, al dan niet met een aandeel aan Gewone dophei, worden tot het *Genisto anglicae-Callunetum* gerekend. Deze typen (H1a, H1b) worden beschouwd als kwalitatief goede vormen van het habitatype Droge heiden.

In de hier aangetroffen heischrale vegetaties komen onder andere Tandjesgras en Blauwe zegge voor. Deze vegetaties (S1) zijn waarschijnlijk het beste te scharen onder de RG *Viola canina-Danthonia decumbens*-[*Nardo-Galium saxatilis*]. Ze kunnen daardoor gezien worden als matig ontwikkelde vormen van het habitatype H6230 Heischrale graslanden.

De nattere schraallandvegetaties zijn onderverdeeld in typen met Spaanse ruit en/of Blauwe zegge (S2) en met Pijpenstrootje (S3). Binnen type S2 kunnen zowel

schraallandsorten als Blauwe zegge en Blauwe knoop als Spaanse ruiter, Blonde zegge en Vlozegge voorkomen. Aangezien dergelijke soorten apart zijn gekarteerd, kan onderscheid gemaakt worden tussen vegetaties mét en zonder kensoorten van het *Cirsio dissecti-Molinietum* (Spaanse ruiter, Vlozegge, Blonde zegge). Daar waar één of meerdere van deze kensoorten voorkomt, is de vegetatie tot het *Cirsio dissecti-Molinietum* gerekend, die opgevat kan worden als kwalitatief goede vorm van het habitatype H6410 Blauwgraslanden. Ontbreken deze soorten, en gaat het vooral om Blauwe zegge, Blauwe knoop e.d., dan is de vegetatie tot de RG *Succisa pratensis-Carex panicea-[Junco-Molinion]* gerekend. Deze rompgemeenschap mag als kwalitatief matige vorm van het habitatype Blauwgraslanden meegerekend worden als het in mozaïek voorkomt met zelfstandige vegetaties van dit habitatype. Door Pijpenstrootje gedomineerde vegetaties (S3a) behoren tot de RG *Molinia caerulea-Sphagnum palustre-[Junco-Molinion]* en deze zijn eveneens als matig ontwikkelde vorm opgevat. Ook daarbij geldt de mozaïek-eis.

Bossen

Naast bovengenoemde vegetaties zijn er bossen in het gebied aanwezig die in beginsel tot habitatype Oude eikenbossen (H9190) zouden kunnen behoren. Hoewel de kwalificerende vegetatie aanwezig is en het deels gaat om oud bos, wordt niet voldaan aan de eisen van dit habitatype m.b.t. de bodem.

Literatuur

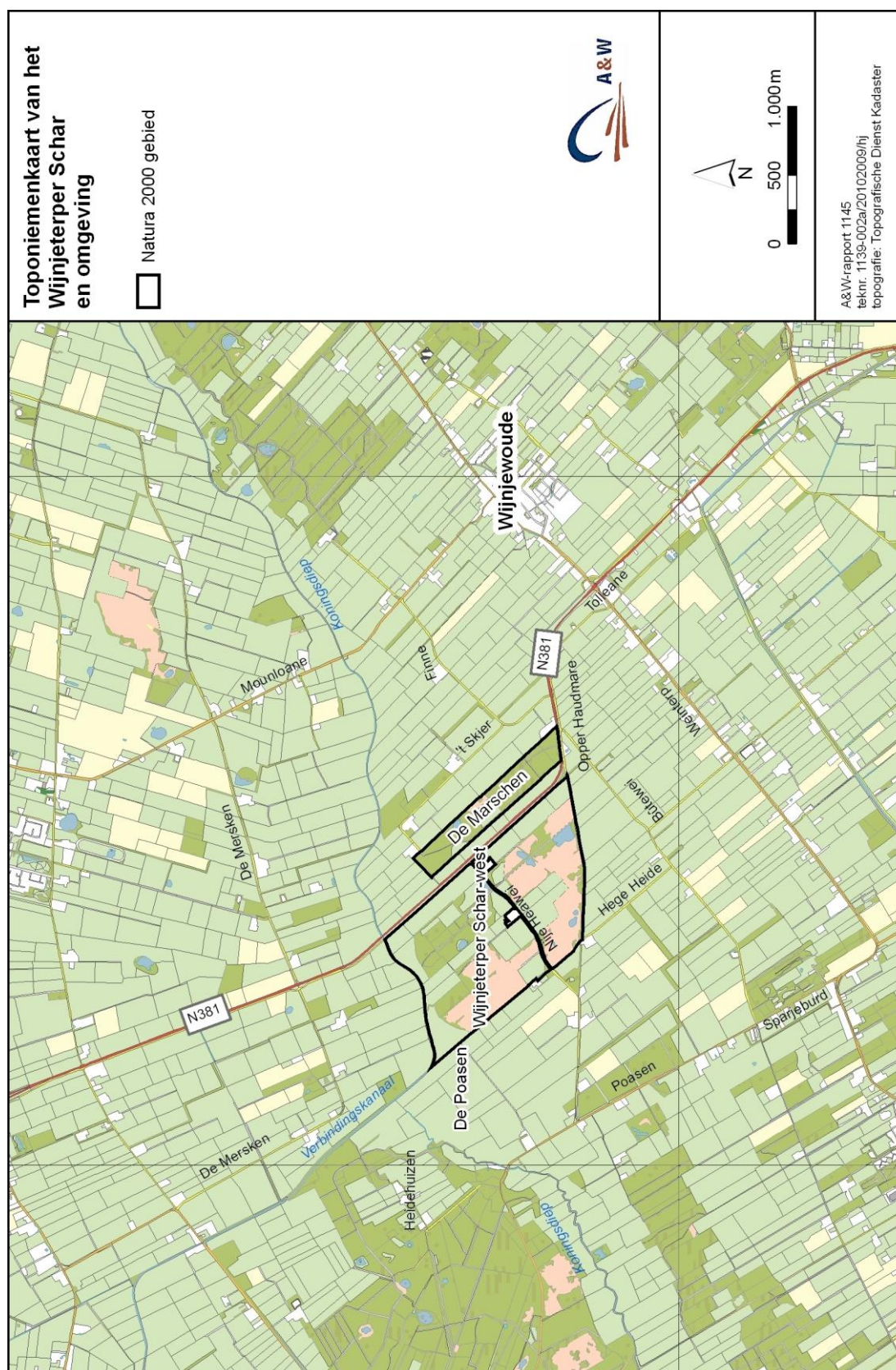
Buro Bakker 2003. Vegetatiekartering Fryslân 2002. Deelen en Skierren. Buro Bakker adviesburo voor ecologie, Assen.
A&W ecologisch onderzoek 1995. De vegetatie van de Rottige Meente, Wite en Swarte Brekken en een aantal reservaten in de Stellingwouden in 1993. A&W-rapport 97. A&W ecologisch onderzoek, Veenwouden.

Tabel 1

Relatie tussen lokale typen, vegetatiekundige eenheden volgens Vegetatie van Nederland (Schaminée et al. 1995-1999) en de SBB-catalogus (SBB-code) en de in het Wijnjeterper Schar aanwezige Natura 2000-habitattypen. De vertaling betreft vegetatiekarteringen van Wijnjeterper Schar-west in 2001/2002 (Buro Bakker 2003) en 2009 (ven in Wijnjeterper Schar-west; ongepubliceerde gegevens A&W ecologisch onderzoek 2009) en van De Marschen in 2008 (ongepubliceerde gegevens A&W ecologisch onderzoek 2008 op basis van lokale typen uit A&W ecologisch onderzoek 1995).

Habitatype	Vegetatietype	SBB-code	Kwaliteit	Lokaal type 2001/2002 (WS-west)	Lokaal type 2008 (Marschen)	Opmerking
H2320 Binnenlandse kraaiheibegroeiingen	20Aa1c <i>Genisto anglicae-Callunetum lophozietosum ventricosae</i>	20 A1c	goed	H313c		mits Kraaihei dominant
H3130 Zwakgebufferde vennen	6Ac1 <i>Pilularietum globuliferae</i>	06C1	goed	P111h		
	6Ac2 <i>Scirpetum fluitantis</i>	06C2				Informatie SBB 2009
H3160 Zure vennen	6-RG4-[6/10] RG <i>Juncus bulbosus-Sphagnum-[Littorelletea/Scheuchzerietea]</i>	06-d	matig			Vastgesteld tijdens veldbezoek in augustus 2009
	10Aa1 <i>Sphagnetum cuspidato-obesi</i>	10A1	goed			Vastgesteld tijdens veldbezoek in augustus 2009
	10-RG1-[10]RG <i>Sphagnum cuspidatum-[Scheuchzerietea]</i>	10-c	goed			Vastgesteld tijdens veldbezoek in augustus 2009 alleen in mozaïek met goede, zelfstandige vegetaties van H3160
H4010 Vochtige heiden	11Aa2 <i>Ericetum tetralicis</i>	11A2, 11A2c, 11A2e, 11A-a	goed	H211a, H211e, H211g, H213b, H213c	P1b, P1c (deels)	
	11-RG2-[11] RG <i>Molinia caerulea-[Oxycocco-Sphagnetea]</i>	11-i	matig	H292a, H292h	P2a	alleen in mozaïek met goede, zelfstandige vegetaties van H4010; matige vegetaties samen max. 25% van het habitatype én max. 1 ha groot
	Kale grond	50C	matig			alleen in mozaïek met zelfstandige of mozaïekvegetaties van H4010
H4030 Droge heiden	20Aa1 <i>Genisto anglicae-Callunetum</i>	20A1, 20A1c, 20A1d, 20A1e	goed	H311a, H311h, H312a, H312h, H313b, H313c	H1a, H1b	
	11-RG2-[11] RG <i>Molinia caerulea-[Oxycocco-Sphagnetea]</i>	11-i	matig	H292a, H292h	P2a	alleen in mozaïek met goede, zelfstandige vegetaties van H4030; matige vegetaties samen max. 20% van het habitatype én max. 1 ha groot
	19-RG2-[19/20] RG <i>Deschampsia flexuosa-[Nardetea/Calluno-Ulicetea]</i>	19-d	matig			alleen in mozaïek met goede, zelfstandige vegetaties van H4030; matige vegetaties samen max. 20% én max. 1 ha groot
	Kale grond	50A	matig			alleen in mozaïek met zelfstandige of mozaïekvegetaties van H4030

Habitatype	Vegetatietype	SBB-code	Kwaliteit	Code 2001/2002 (west)	Code 1993 en 2008 (oost)	Opmerking
H6230 Heischrale graslanden	19Aa1 <i>Galio hercyni-Festucetum ovinae</i>	19A1	goed	G611c		mits Bochtige smele < 25%
	19Aa2 <i>Gentiano pneumonanthes-Nardetum</i>	19A2	goed	G613a		
	19-rg1-[19] RG <i>Nardus stricta-[Nardetea]</i>	19-a	matig			alleen in mozaïek met zelfstandige vegetaties van H6230
	SBB-19A-c RG <i>Viola canina-Danthonia decumbens-[Nardo-Galion saxatilis]</i>	19A-c	matig	G611g, G612a	S1	
H6410 Blauwgraslanden	16Aa1 <i>Cirsio dissecti-Molinietum</i>	16A1, 16A1a, 16A1b	goed	G211a, G211b, G211c, G211f,	S2a (deels)	
	16-RG5-[16Aa] RG <i>Carex panicea-Succisa pratensis -[Junco-Molinion]</i>	16A-a	matig	G213a, G213b, G213c, G215e	S2a (deels)	
	SBB-16A-e RG <i>Molinia caerulea-Sphagnum palustre-[Junco-Molinion]</i>	16A-e	matig	G214a	S3a	alleen in mozaïek met zelfstandige vegetaties van H6410
H7150 Pioniervegetaties met snavelbiezen	9Aa3a <i>Carici curtae-Agrostietum caninae typicum</i>	09A3a	goed	M311b, M311g		alleen in mozaïek met zelfstandige vegetaties van H7150
	11Aa1 <i>Lycopodio-Rhynchosporietum</i>	11A1	goed	H214a	P1c (deels)	
	10-RG2-[10] RG <i>Carex rostrata-[Scheuchzerietea]</i>	10-a	goed			alleen in mozaïek met zelfstandige of mozaïekvegetaties van H7150
	9Aa3a <i>Carici curtae-Agrostietum caninae</i> of 9-RG2-[9Aa] RG <i>Carex nigra-Agrostis canina-[Caricion nigrae]</i>	09A3a	goed			alleen in mozaïek met zelfstandige vegetaties van H7150
	10-RG3-[10] RG <i>Eriophorum angustifolium-Sphagnum-[Scheuchzerietea]</i>	10-b	goed			alleen in mozaïek met zelfstandige vegetaties van H7150
	<i>Kale grond</i>	50A	matig			alleen in mozaïek met zelfstandige en mozaïekvegetaties van H7150

Figuur 1 - Overzichtkaart van het Natura 2000-gebied Wijnjeterper Schar